

І КОНФЕРЕНЦІЯ

СТАРИЙ ЗАВІТ – СВЯТЕ СЛОВО БОГА І ЛЮДСЬКИЙ ВИБІР

Вступ

“Берешіт бара Елохім ет хашшамаїм веет хаарец” – На початку сотворив *Елохім* небо й землю (пор. Бут 1, 1). Чуємо перше речення першої книги Святого Письма. Воно немов відкриває нам брами Старого Завіту, до якого ми хочемо звернутися, щоби навчитися приймати життєві рішення. Адже проблема вибору супроводжує людину від моменту створення. Здатність вибирати виникає зі свободи Адама, обдарованого розумом, до якого, як передає другий опис створення, Бог приводить усіх звірів і хоче, щоби саме Адам надавав їм імена. “І привів їх до чоловіка побачити, як він назве їх” – читаємо в Книзі Буття (2, 19)². У цьому образі міститься парадигма вибору, адже Бог ставиться до Адама як до партнера, до співпрацівника, із яким ділиться своєю

---

² Цитати зі Святого Письма Старого і Нового Завіту в перекладі І. Хоменка.

свободою. “Як саме чоловік назве кожне живе створіння, щоб воно так і звалось” (Бут 2, 19). Бог не міняє назв, які дає Адам, так само як не міняє насильно наших рішень. Отже, можливість вибору закорінена в Бозі, який довіряє Адаму. Бог знає, що Адам зможе правильно розпізнати дійсність, що зможе слухати і вести діалог. Також тоді, коли з’являється цілком нова дійсність, невідома Адаму досі, Бог надалі довіряє його здатності розпізнавати і вибирати. Таким моментом було створення жінки. Бог також її приводить до Адама, щоби він розпізнав у ній частинку самого себе: “І чоловік сказав: «Це справді кість від моїх костей і тіло від мого тіла. Вона зватиметься жінкою, бо її взято від чоловіка»” (Бут 2, 23). Лише в цьому розпізнанні та виборі Адам відкриває свою чоловічу сутність. Від цього місця він зветься в тексті вже не “адам”, а “іш”, тобто “чоловік” – той, хто розпізнав і вибрав жінку (у єврейському тексті – “ішша”).

Вибір, який формує сутність

Правильні рішення творять і зміцнюють нашу сутність, яка, однак, випереджує найперший вибір людини. Адам відкрив цю правду, коли вперше дивився на свою дружину. Він від початку, за задумом Бога, був чоловіком, і це вибір Бога окреслив його серце. Бог запрагнув Адама як чоловіка, Еву – як

жінку. Разом із даром життя і він, і вона отримали принципову сутність чоловіка чи жінки, яка є визначальною для всіх життєвих виборів. Адам буде вибирати як чоловік, Ева – як жінка; Адам буде бачити світ своїми чоловічими очима, Ева – очима жінки. Лише їхній діалог і спів-пізнавання світу дозволить їм створити адекватний образ дійсності. Лише разом – як подружжя, спільнота осіб, вони будуть образом Бога.

Отож бачимо, що Бог перший вибирає й обдаровує. Автор першого опису створення акцентує увагу читача на моменті переломного рішення: “Тож сказав Бог: «Сотворімо людину на наш образ і на нашу подобу, і нехай вона панує над рибою морською [...] й над усіма плазунами, що повзають на землі». І сотворив Бог людину на свій образ; на Божий образ сотворив її; чоловіком і жінкою сотворив їх” (Бут 1, 26–27). Множина дієслова “створити” в часи Старого Завіту не могла вказувати на правду про три Особи Бога, яку об’явив лише Ісус Христос. Коли автор єврейського тексту пише “створімо”, він думає, радше, про те, як людина приймає рішення. Якщо вибір важливий, людина веде діалог із собою та іншими людьми. Завдяки біблійній інтуїції ми відкриваємо наступну правду про вибір: він має глибокий особистісний відтінок, оскільки життєво важливе рішення приймається під час внутрішнього

діалогу, який найчастіше супроводжується діалогом з іншою людиною.

“І сотворив Бог людину на свій образ; на Божий образ сотворив її”. Чи міг сотворити інакше? Як Сотворитель – Бог міг надати нашому існуванню іншу форму. Однак вибір Елохіма був надзвичайно щедрим: Він забажав, щоби людина носила в собі Його образ, а відтак, щоби була здатна приймати рішення й панувати над землею, яку їй довірили. Благословляючи чоловіка і жінку, Бог говорить: “Будьте плідні й множтеся і наповняйте землю та підпорядкуйте її собі” (Бут 1, 28). Отже, передавати життя і творити культуру – це Божа воля, вписана в нашу людську природу, яку ми не отримали, наче порожню скриньку, щоби наповнювати її, як нам заманеться. Бути чоловіком чи жінкою, покликання передавати життя та пізнавати закони, вписані в людську природу, – це не предмет нашого вибору. Це завдання для нашої свободи.

Гніздо життя – взаємини чоловіка і жінки

Можливо, нас вражає, що тема вибору в перших трьох розділах Книги Буття так сильно пов'язана з подружніми стосунками чоловіка і жінки. Ми можемо пригадати також слова Ісуса з Євангелія від святого Матея про неодружених заради Царства